

مسیر عدالت

دولت منابع صندوق‌ها را تامین کند

علی حیدری
نایب رئیس هیات‌مدیره سازمان تامین اجتماعی

۲۰

در حوزه بیمه‌های اجتماعی، بایرداری مالی از طریق حفظ تعادل منابع و مصارف و تنظیم ورودی‌ها و خروجی‌ها و با ابتنا به اصول، قواعد و محاسبات بیمه‌ای حاصل می‌آید و باتوجه به مقیاس سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی، قانون اعداد بزرگ نیز از طریق توزیع نرمال به تضمین این بایرداری مالی کمک می‌کند.

مقام معظم رهبری اخیراً، در دیدار با اعضای شورای عالی امنیت ملی «هندسه انقلاب» یا همان «خطوط اساسی و اصول انقلاب اسلامی»، بیانات امام (ره) را شامل هفت ضلع «تدین و پایبندی به مبانی اسلامی»، «مردم»، «موضوع معیشت مردم»، «توجه به مستضعفین»، «سیاست داخلی»، «استقلال کشور»، «مبارزه با استکبار و زورگویی»، «مسئله فلسطین» و «سیاست خارجی» دانستند. همان‌طور که مشاهده می‌شود سه ضلع اصلی آن به موضوع مردم و عدالت اجتماعی پرداخته است و به این ترتیب موازنه‌ای بین «عدالت و پیشرفت»، «عدالت و امنیت» و... برقرار شده است. آنچه از پایش و پیمایش شاخص‌های مربوط به حوزه آسیب‌های اجتماعی تأمین اجتماعی و بیمه‌های اجتماعی برمی‌آید، این است که کشور و نظام به توفیقات نسبی در این زمینه، نسبت به دهه‌های قبل، دست یافته ولی هنوز تا سطح ترسیمی سند چشم‌انداز و کف مطالبات رهبری که به دنبال استیفای حقوق مردم است، فاصله زیادی وجود دارد. یکی از شاخص‌هایی که به‌طور مداوم روند موفقیت‌آمیز و روبه‌رشدی داشته و در دوسال اخیر به‌نحو چشمگیری بهبود یافته است، بحث ضریب نفوذ پوشش بیمه‌های اجتماعی (بیمه‌های درمان و بازنشستگی) است که در بخش بیمه‌های درمانی زمینه ایجاد پوشش بیمه‌ای صدرصدی فراهم شده و به لحاظ عملیاتی در حال حاضر به ۹۶ درصد رسیده است و در بخش بیمه‌های بازنشستگی پوشش ۶۸ درصدی محقق شده است ولی زمینه‌های لازم برای تعمیم کامل پوشش بیمه‌های بازنشستگی هنوز فراهم نشده است. چالش‌های پیش‌روی حوزه تأمین اجتماعی و بیمه‌های اجتماعی را می‌توان شامل «نبود تفکیک و تمایز حوزه‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای از یکدیگر»، «نبود نظام جامع، یکپارچه، هدفمند و هوشمند رفاه و تأمین اجتماعی»، «عدم تعادل منابع و مصارف»، «برهم‌خوردن تنظیم ورودی‌ها و خروجی‌ها»، «نبود پایداری مالی» و «فقدان نظام اداری مطلوب به‌طور اعم و به‌ویژه در بخش‌های درمان و سرمایه‌گذاری» دانست. در حوزه بیمه‌های اجتماعی، پایداری مالی از طریق حفظ تعادل منابع و مصارف، تنظیم ورودی‌ها و خروجی‌ها و با ابتنا به اصول، قواعد و محاسبات بیمه‌ای حاصل می‌آید و باتوجه به مقیاس سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی، قانون اعداد بزرگ نیز از طریق توزیع نرمال به تضمین این بایرداری مالی کمک می‌کند. بر همین اساس، باتوجه به کسری شدید و ناپایداری مالی غالب سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی که به دلیل رعایت نکردن اصول و قواعد بیمه‌ای در تصمیمات گذشته حادث شده است، باید ضمن اجرای نظام چندلایه تأمین اجتماعی و اعمال سطح‌بندی خدمات

و پوشش‌های بیمه‌ای و انجام اصلاحات سیستماتیک و پارامتریک، ساختاری، فنی و اجرایی، نسبت به ترمیم و جبران خسارات وارده به این صندوق‌ها که در اثر تصمیمات قبلی حادث شده، اقدام و منابع موردنیاز از طریق دولت تأمین شود. در نهایت، برای تحقق افق ترسیمی سند چشم‌انداز در حوزه تأمین اجتماعی و بیمه‌های اجتماعی و ایجاد «جامعه‌ای برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب»، باید کاری کرد تا مجالس و دولت‌ها در طرح‌ریزی و پی‌ریزی هر برنامه و اقدامی، مقوله «عدالت اجتماعی» را مدنظر قرار دهند و به دو وظیفه اصلی خود در قبال مردم، یعنی «توازن اجتماعی» از طریق اعمال سیاست‌های بازتوزیعی (مالیات، حق بیمه، عوارض و تعرفه‌ها برای متناسب‌سازی توزیع درآمد) و «تکافل اجتماعی» از طریق ایجاد رفاه، امنیت اجتماعی و غذایی، تأمین اجتماعی و رفع فقر و نابرابری عمل کنند. به این منظور باید ابتدا جانمایی مردم از نظر نوع و سطح نیاز به دریافت خدمات و پوشش‌های نظام تأمین اجتماعی چندلایه، مشتمل بر قلمروهای امدادی (امداد حوادث و امداد اجتماعی)، حمایتی (مساعده‌ها و حمایت‌های اجتماعی و توانبخشی و توانمندسازی) و بیمه‌ای (پوشش‌های درمان، بازنشستگی، ازکارافتادگی و...) در قالب سطح‌بندی پایه، مازاد و مضاعف و مکمل) انجام شود و سپس براساس ترسیم یک مسیر حرکتی در پیوستاری هوشمند، هدفمند و بویا، افراد نیازمند را از حوزه امدادی به سمت حوزه حمایتی سوق داد و پس از رسیدن افراد به سطحی از حداقل کیفیت زندگی، با اعمال سیاست‌های توانمندسازی و کارگستری کاری کرد که افراد موصوف بتوانند متناسب با درآمد یا توان مالی، در تأمین منابع مالی پوشش‌ها و خدمات موردنیاز خود مشارکت کنند. بر همین اساس، پس از شکل‌دهی پایگاه اطلاعات، سامانه و پنجره واحد خدمات رفاه و تأمین اجتماعی، تخصیص شناسه واحد و پرونده الکترونیکی رفاه و تأمین اجتماعی برای آحاد جامعه، باید در قلمروهای امدادی و حمایتی که بیشتر به منابع دولتی، بودجه عمومی و نیز مشارکت‌های مردمی متکی است، به سمت اصلاح ساختار، رفع موازی‌کاری، رفع همپوشانی‌ها و... رفت و ترتیباتی اتخاذ کرد تا همه منابع به‌صورت هدفمند و معطوف و متناسب با نیاز افراد بین نهادهای متولی مربوطه تقسیم شود و تخصیص یابد و در حوزه بیمه‌های اجتماعی (درمان، بازنشستگی، ازکارافتادگی و...) نیز باید به‌سرعت نسبت به اجرای اصلاحات سیستماتیک و پارامتریک، ساختاری، فنی و اجرایی، در چارچوب نظام چندلایه (امدادی، حمایتی و بیمه‌ای) و چندسطحی (سطوح پایه، مازاد، مضاعف و مکمل) اقدام کرد و مقدمه یا سرلوحه تمامی این اقدامات، باید تهیه، تدوین و ابلاغ «اصول و سیاست‌های کلی نظام در حوزه تأمین اجتماعی» باشد تا فصل‌الخطاب همه اجزا و عناصر نظامات تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرایی قرار گیرد.